

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง “ปัญหาและอุปสรรคในการเร่งรัดหนี้กองทุนประกันสังคมของสำนักงานประกันสังคมเขตกรุงเทพมหานคร ศึกษาเฉพาะกรณี เขตพื้นที่ 2 เขตพื้นที่ 3 เขตพื้นที่ 4 เขตพื้นที่ 8 และเขตพื้นที่ 9” ผู้ศึกษาได้รวบรวมทฤษฎี แนวคิด ตลอดจนผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางในการศึกษาดังต่อไปนี้คือ

2.1 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1.1 หลักการประกันสังคม

2.1.2 ประโยชน์ของการประกันสังคม

2.1.3 หน่วยงานที่รับผิดชอบด้านเงินกองทุนประกันสังคม

2.1.4 หน้าที่และความรับผิดชอบของนายจ้างและลูกจ้าง

2.1.5 แนวทางการติดตามเร่งรัดหนี้กองทุนประกันสังคม

2.2 แนวคิดที่เกี่ยวข้อง

2.2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาตัวเพื่อเป็นผู้นำ

2.2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างทีม

2.2.3 แนวคิดเกี่ยวกับบุคลากรมีทักษะสูง

2.2.4 การทวงหนี้เป็นศิลป์และศาสตร์

2.3 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.4 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

2.1 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1.1 หลักการประกันสังคม (สุจินต์ ฉิมมณี, 2538, น. 15-17)

หลักการที่สำคัญของการประกันสังคม คือ ผู้มีรายได้ เช่น ลูกจ้างหรือผู้ประกอบการอาชีพอิสระจะต้องจ่ายเงินบางส่วนจากรายได้ สมทบเข้ากองทุน ซึ่งเรียกว่า กองทุนประกันสังคม

ผู้จ่ายเงินสมทบเพื่อประกันตนเองนั้น เรียกว่า ผู้ประกันตน ซึ่งจะมีทั้งประเภทต้องประกันตนโดยสมัครใจ นายจ้างของลูกจ้างและรัฐบาลก็มีหน้าที่ต้องจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนด้วยเช่นเดียวกัน

ในทางปฏิบัติรัฐบาลจะต้องจัดตั้งหน่วยงานพร้อมบุคลากรเข้ามาบริหารงานด้านการประกันสังคมไว้เป็นการเฉพาะ เพื่อทำหน้าที่จัดสรรเงินกองทุนประกันสังคมจ่ายให้กับผู้ประกันตน

จากหลักการสำคัญของการประกันสังคมจึงสรุปได้ว่า การประกันสังคมประกอบด้วย

1. เป็นกองทุนที่เกิดจากการจ่ายเงินสมทบ ซึ่งตามปกติจะเป็นการสมทบจากนายจ้าง ลูกจ้าง และรัฐบาล

2. เงินสมทบเก็บสะสมไว้แยกจากการจ่ายประโยชน์ทดแทน

3. เงินสมทบที่ไม่จำเป็นต้องนำมาจ่ายประโยชน์ทดแทน ในปัจจุบันจะนำไปลงทุน เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับกองทุน

4. สิทธิในการรับประโยชน์ทดแทนมีความสัมพันธ์กับรายได้ของผู้ประกันตน

5. การประกันการเจ็บป่วยจากการทำงาน ตามปกติ นายจ้างจ่ายฝ่ายเดียว หรือบางกรณีรัฐให้ความช่วยเหลือเป็นเงินอุดหนุน

2.1.2 ประโยชน์ของการประกันสังคม (กรีซ เกตุแก้ว, 2503, น. 1-24)

ก่อนที่จะพิจารณาถึงประโยชน์ของการประกันสังคม เห็นเป็นการสมควรที่จะได้กำหนดความหมายของการประกันสังคมไว้เพื่อเป็นการส่งเสริมความเข้าใจ การประกันสังคมนั้น ถ้าจะกล่าวอย่างสรุปก็คือ วิธีการให้ประกันความมั่นคงทางเศรษฐกิจ (รายได้) แก่บุคคลผู้มีอาชีพบางประเภทและครอบครัว ในยามที่มีเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้น ซึ่งทำให้บุคคลเหล่านั้นไม่สามารถที่จะช่วยตัวเองได้ เช่น ยามว่างงาน ป่วยเจ็บ พิการทุพพลภาพ ชราภาพ เป็นเหตุให้ขาดรายได้ โดยผู้ที่จะได้รับประโยชน์จากโครงการนี้ จะต้องเสียสละรายได้ของตนบางส่วนในระหว่างที่ทำมาหากินได้ เก็บไว้ในเงินสมทบทุนส่วนกลางทำนองเดียวกับเงินสะสม เมื่อมีเหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้น ก็จะได้รับเงินประกันสังคมเป็นรายเดือนหรือรายงวดแล้วแต่กรณี

ดูตามหลักการย่อ ๆ ดังกล่าวแล้ว บางท่านอาจคิดว่ามีลักษณะคล้ายคลึงกับการประกันภัยของบริษัทเอกชน แต่ถ้าจะมองให้ละเอียดลึกซึ้งแล้วจะพบว่า มีข้อแตกต่างที่สำคัญอยู่เป็นอันมาก กล่าวคือ การประกันสังคมนั้น รัฐบาลจะเป็นผู้ดำเนินการเอง รัฐบาลที่ดีนั้น ไม่มีหน้าที่หรือวิธีการอย่างใดที่จะมาแสวงหาผลกำไรกับประชาชน ไม่เหมือนกับบริษัทประกันภัยต่าง ๆ ของ

เอกชน ที่มุ่งหาผลประโยชน์ทางการค้า คือ มุ่งหากำไร ตรงกันข้าม รัฐบาลดำเนินงานนี้ ก็เพื่อจะใช้เป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการให้ประกันความผาสุกแก่ประชาชนส่วนรวม

วิธีการดำเนินงานประกันสังคมนั้น ก็แตกต่างกับบริษัทประกันภัยของเอกชน การประกันสังคมนั้นเป็นการบังคับให้บุคคลบางอาชีพประหยัดเพื่อประโยชน์ของตนเองโดยวิธีส่งเบี้ยประกัน ซึ่งจะเป็นส่วนน้อยของรายได้ประจำของตน เพราะถ้าไม่มีการบังคับให้ประหยัดเพื่อตนเองเช่นนี้แล้ว เมื่อมีเหตุเดือดร้อนเกิดขึ้นก็กลายเป็นภาระของรัฐบาลที่จะต้องช่วยเหลือ บางท่านอาจจะแย้งว่า ปล่อยให้แต่ละคนสมัครใจประหยัดเอาเอง หรือทำประกันไว้กับบริษัทประกันมีดีกว่าหรือ ประสบการณ์ที่ผ่านมาแล้วในเกือบทุกสังคมชี้ให้เห็นว่า คนส่วนมากไม่สามารถจะทำได้ โดยเฉพาะในหมู่พวกมีรายได้น้อย ปรากฏว่าผู้ที่ประหยัดโดยตนเองและการประกันภัยประเภทต่าง ๆ ก็ทำกันในหมู่คนส่วนน้อย แต่คนส่วนมากยังขาดหลักประกันทางเศรษฐกิจ เมื่อเกิดเรื่องเดือดร้อนขึ้นก็กลายเป็นผู้ที่พึ่งตัวเองไม่ได้

หลักการอย่างหนึ่งของการประกันสังคมก็คือ มีการเก็บภาษีประกันสังคมจากผู้ประกันนายจ้าง และรัฐบาลจ่ายสมทบด้วย เงินที่ได้มานี้เข้าเงินกองกลาง ทำบัญชีไว้ต่างหาก ซึ่งส่วนมากเรียกว่า เงินกองทุนประกันสังคม มีคณะกรรมการเป็นผู้รักษาดูแล เงินนี้จะใช้สำหรับจ่ายเป็นประโยชน์ทดแทนแก่ผู้ประกันและรายจ่ายในการดำเนินงานเท่านั้น จะนำไปใช้จ่ายอย่างอื่นมิได้

เงินกองทุนประกันสังคม ตามปกติมักจะเพิ่มพูนมากขึ้นทุกทีจนเป็นเงินก้อนใหญ่ซึ่งมีประโยชน์มาก เพราะอาจจะให้รัฐบาลหรือองค์การเอกชนกู้ยืมโดยเสียดอกเบี้ย เอาไปใช้ลงทุนในการพัฒนากิจการต่าง ๆ อันจะนำความเจริญก้าวหน้ามาสู่ส่วนรวมโดยทั่วไปอีกด้วย เงินกองทุนประกันสังคมจึงทำหน้าที่เป็นแหล่งสะสมทุนที่ดีอย่างหนึ่ง

บางท่านอาจจะกล่าวว่า ในเมื่อเรามีกรมประชาสงเคราะห์และองค์การอื่น ๆ ของรัฐบาลและเอกชนที่จะช่วยเหลืออยู่แล้ว ไม่จำเป็นต้องมีการประกันสังคม เป็นความจริง องค์การเหล่านั้นพร้อมที่จะช่วยเหลือผู้ประสบความทุกข์ยากอยู่เสมอ แต่นั่นเป็นโครงการอีกอย่างหนึ่งเรียกว่า การประชาสงเคราะห์ เป็นการช่วยเหลือในรูปเงินทองสิ่งของและบริการ เงินที่ได้มาดำเนินงานเหล่านี้ได้มาจากเงินภาษีอากรทั่วไป และค่อนข้างมีจำนวนจำกัดมาก ไม่อาจจะช่วยได้ทั่วทุกคน ข้อสำคัญที่สุดก็คือ การที่จะไปขอความช่วยเหลือจากองค์การเหล่านี้ บางท่านอาจจะรู้สึกละอายและไม่ค่อยสบายใจเพราะจะต้องมีการสอบสวนถึงสภาพความจำเป็นของแต่ละคน ๆ ไป ก่อนที่จะให้ความช่วยเหลือ การประชาสงเคราะห์ตามปกติมิได้ควบคู่กันไปกับการประกันสังคม สำหรับช่วยเหลือบุคคลที่ไม่อยู่ภายใต้โครงการประกันสังคม เพราะเหตุผลในเรื่องรายได้ที่ไม่แน่นอนของบุคคลเหล่านั้น

การประกันสังคมนั้น เป็นการป้องกันและรักษาศักดิ์ศรีของผู้ประกันอย่างดีที่สุด เพราะประโยชน์ทดแทนที่จะได้รับนั้นเป็นเงินของผู้ประกันตนที่ช่วยกันรวบรวมเอาไว้ โดยรัฐบาลเป็นผู้รักษาให้ ถือว่าเป็นสิทธิอันชอบธรรมของผู้ประกัน ใครจะมาขัดขวางหรือตัดสิทธิไม่ได้ เมื่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นสิทธิ ความละเอียดความกระตือรือร้นก็จะไม่เกิดขึ้น ช่วยให้รู้สึกว่าคุณค่าศักดิ์ศรีของผู้ประกันดำรงอยู่ได้ เรื่องศักดิ์ศรีนี้เป็นสิ่งที่มองไม่เห็น แต่เป็นเรื่องที่สำคัญมากในสังคมที่เจริญ

เมื่อการประกันสังคมเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่จะช่วยให้ประชาชนมีความมั่นคงในการดำรงชีวิตได้แล้ว ก็เท่ากับเป็นผลสำเร็จอันสำคัญยิ่งอย่างหนึ่งในการบริหารประเทศ คนที่มีหลักประกันในทางเศรษฐกิจนั้น ย่อมมีกำลังใจที่จะประกอบกรรมดีอย่างไม่ต้องสงสัย และจะเป็นพลเมืองดีที่สังคมต้องการ สังคมใดมีพลเมืองที่ดีมาก สังคมนั้นย่อมเจริญก้าวหน้าได้เร็ว และปัญหาอื่น ๆ อันเนื่องมาจากการไม่มีหลักประกันทางเศรษฐกิจ เช่น อาชญากรรม และการหาเงินในทางมิดีมิชอบก็จะน้อยลง ซึ่งจะลดค่าใช้จ่ายในการปราบปรามเลี้ยงดูพวกที่เป็นภาระแก่สังคมให้น้อยลงได้ทางหนึ่ง

2.1.3 หน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการเงินของกองทุนประกันสังคม (เจตนา มีเพียร, 2541, น. 9-10)

เมื่อพิจารณาตามลักษณะงานแล้ว มีดังนี้

1. กองการเงินและบัญชีกองทุน ทำหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการรับเงินสมทบจากนายจ้าง ผู้ประกันตน และรัฐบาล การจ่ายประโยชน์ทดแทนแก่ผู้ประกันตน การเก็บรักษาเงิน การนำเงินฝากธนาคาร การโอนเงิน การนำเงินไปลงทุน และจัดหาผลประโยชน์ การทำบัญชี การจัดทำและวิเคราะห์รายงานทางการเงิน และงบการเงินเพื่อแสดงผลการดำเนินงาน และฐานะการเงินของกองทุนประกันสังคม การปรับปรุงระเบียบการเงิน และระเบียบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. กองเงินสมทบ ทำหน้าที่บริหารการจัดเก็บเงินสมทบกองทุนประกันสังคม เรียกเก็บและตรวจสอบการนำส่งเงินสมทบให้ถูกต้องครบถ้วน และติดตามเร่งรัดหนี้สิน
3. กองประโยชน์ทดแทน ทำหน้าที่วินิจฉัยการส่งจ่ายประโยชน์ทดแทน ให้ผู้ประกันตนได้รับสิทธิประโยชน์อย่างถูกต้องตามกฎหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. กองประสานการแพทย์และฟื้นฟูสมรรถภาพ ทำหน้าที่กำหนดหลักเกณฑ์ และอัตราประโยชน์ทดแทนทางการแพทย์ในกรณีเจ็บป่วย คลอดบุตร ทูพพลภาพ และโรคเรื้อรังให้

เหมาะสมรวมทั้งวางระบบการจ่ายค่าบริการทางการแพทย์ให้แก่สถานพยาบาลในโครงการประกันสังคม

5. สำนักงานประกันสังคมจังหวัดและเขตพื้นที่ ทำหน้าที่รับ-จ่ายเงินกองทุนประกันสังคม จัดทำบัญชีและงบการเงิน จัดเก็บเงินสมทบ ตรวจสอบการนำส่งเงินสมทบ และติดตามเร่งรัดหนี้สิน ภายใต้พื้นที่ที่มอบหมาย

จากหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับบริหารเงินกองทุนประกันสังคมทั้ง 5 หน่วยงานข้างต้น สามารถวิเคราะห์ลักษณะงานเป็น 2 ด้าน คือ

1. ด้านรายรับ หลังจากได้มีการกำหนดอัตราเงินสมทบตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 แล้ว กองเงินสมทบจะทำหน้าที่บริหารการจัดเก็บเงินสมทบ และติดตามเร่งรัดหนี้ โดยกองการเงินและบัญชีกองทุน จะทำหน้าที่ควบคุมตรวจสอบการรับเงินให้ถูกต้อง เก็บรักษาเงินและนำเงินส่วนที่คงเหลือไปจัดหาผลประโยชน์ เพื่อหารายได้เข้ากองทุนอีกส่วนหนึ่ง และทำหน้าที่รวบรวมตัวเลขรายรับทั้งหมด จัดทำบัญชี

2. ด้านรายจ่าย รายจ่ายที่สำคัญของกองทุนประกันสังคม ประกอบด้วย

- จ่ายประโยชน์ทดแทนการขาดรายได้ (Cash Benefit) ให้กับผู้ประกันตน
 - จ่ายค่าบริการทางการแพทย์ให้แก่สถานพยาบาลในโครงการประกันสังคม และผู้ประกันตน
 - จ่ายเป็นค่าบริหารสำนักงานไม่เกินร้อยละ 10 ของเงินสมทบที่เก็บได้ในแต่ละปี
- เมื่อมีเหตุต้องประสบกับเคราะห์ภัยต่าง ๆ เช่น การเจ็บป่วยต้องรักษาพยาบาล การคลอดบุตร การประสบอุบัติเหตุ ทูพพลภาพ เสียชีวิต การชราภาพและการว่างงาน เป็นต้น

2.1.4 หน้าที่และความรับผิดชอบของนายจ้างและลูกจ้าง

หน้าที่ของนายจ้าง (วิชัย โสสุวรรณจินดา, 2534, น. 23-27)

หน้าที่ของนายจ้าง ตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 มีดังนี้

1. หน้าที่ในการยื่นแบบรายการแสดงรายชื่อผู้ประกันตน อัตราค่าจ้างและข้อความอื่นตามแบบที่เลขาธิการกำหนดต่อสำนักงานประกันสังคมภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ลูกจ้างนั้นเป็นผู้ประกันตน

2. เมื่อข้อเท็จจริงเกี่ยวกับข้อความในแบบรายการที่นายจ้างได้ยื่นไว้ต่อสำนักงานเปลี่ยนแปลงไป นายจ้างมีหน้าที่ทำเป็นหนังสือต่อสำนักงานประกันสังคมขอเปลี่ยนแปลง หรือแก้ไขเพิ่มเติมรายการใน 15 วัน นับแต่วันที่ทราบรายการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว

3. ทุกครั้งที่มีการจ่ายค่าจ้าง นายจ้างมีหน้าที่หักค่าจ้างของลูกจ้างตามจำนวนเงินที่ต้องส่งเป็นเงินสมทบรวมกับเงินสมทบที่เป็นส่วนของนายจ้างในอัตราเท่ากัน นำส่งสำนักงานประกันสังคมภายใน 15 วัน ของเดือนถัดจากเดือนที่มีการหักเงินสมทบไว้ พร้อมทั้งยื่นแสดงแบบรายการ แสดงการส่งเงินสมทบตามแบบที่กำหนด และในกรณีที่ถึงกำหนดจ่ายค่าจ้างแต่นายจ้างไม่จ่าย นายจ้างก็ยังมีหน้าที่นำส่งเงินสมทบตามที่กำหนดไว้เสมือนหนึ่งมีการจ่ายค่าจ้างแล้วด้วยการหักเงินสมทบจากค่าจ้างเพื่อนำส่งสำนักงานประกันสังคมนั้นมีข้อสังเกตดังนี้

- ค่าจ้างที่นำมาคำนวณหักเงินสมทบนั้น คิดเฉพาะส่วนที่เป็นเงินซึ่งนายจ้างจ่ายให้แก่ลูกจ้างเป็นค่าตอบแทนในการทำงานในวันและเวลาทำงานปกติเท่านั้น และให้รวมถึงเงินที่นายจ้างจ่ายให้ในวันหยุดและวันลา ซึ่งลูกจ้างไม่ได้ทำงานด้วย

- กรณีที่นายจ้างจ่ายค่าจ้างให้แก่ลูกจ้างเกินกว่าวันละ 500 บาท (หรือเดือนละ 15,000 บาท ในกรณีเป็นลูกจ้างรายเดือน) ก็ให้คิดเพียงวันละ 500 บาท และถ้าลูกจ้างทำงานกับนายจ้างหลายราย นายจ้างแต่ละรายก็มีหน้าที่ต้องหักเงินสมทบจากค่าจ้างที่ตนเป็นผู้จ่าย แม้เมื่อรวมแล้วลูกจ้างจะถูกหักเงินสมทบจากค่าจ้างเกินกว่าวันละ 500 บาท ก็เป็นเรื่องที่ลูกจ้างต้องเรียกร้องขอเงินสมทบส่วนที่หักเกิน คืนจากสำนักงานประกันสังคมเอง

4. หน้าที่ในการอำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ที่เข้ามาในสถานประกอบการ หรือสำนักงานของนายจ้าง เพื่อปฏิบัติหน้าที่ในการสอบถามข้อเท็จจริง ตรวจสอบทรัพย์สินหรือสำนักงานของนายจ้างเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในการสอบถามข้อเท็จจริง ตรวจสอบทรัพย์สินหรือเอกสาร เข้าค้นสถานที่หรือยานพาหนะ และการยึดหรืออายัดทรัพย์สินนายจ้างตามคำสั่งเลขานุการ แต่นายจ้างอาจขอตรวจดูบัตรประจำตัวก่อนได้

5. หน้าที่ในการจัดให้มีทะเบียนผู้ประกันตนตามแบบที่เลขานุการกำหนด และเก็บรักษาไว้ ณ สถานที่ของนายจ้าง พร้อมทั้งจะให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจ

ความรับผิดของนายจ้าง (วิชัย โสสุวรรณจินดา, 2534, น. 28-31)

นายจ้างที่ไม่ปฏิบัติหน้าที่ให้ครบถ้วนหรือถูกต้อง นายจ้างต้องรับผิด ดังนี้

1. ถูกเรียกเงินเพิ่ม ในกรณีที่นายจ้างไม่นำส่งเงินสมทบในส่วนของตน หรือในส่วนของเงินสมทบของลูกจ้าง หรือนำส่งไม่ครบจำนวนภายในเวลาที่กำหนด โดยเงินเพิ่มนี้คิดในอัตรา

ร้อยละ 2 ต่อเดือนของเงินสมทบที่มีได้นำส่งหรือส่วนที่ยังขาดอยู่ โดยนับแต่วันถัดจากวันที่ต้องนำส่งเงินสมทบเป็นต้นไป

2. ถูกยึด आयัด และขายทอดตลาดทรัพย์สิน ตามคำสั่งของเลขาธิการ ในกรณีที่นายจ้างไม่นำส่งเงินสมทบหรือเงินเพิ่ม หรือนำส่งไม่ครบจำนวน ทั้งนี้ เพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อให้ได้รับเงินที่ค้างชำระ

กรณีนายจ้างจะถูกยึด आयัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินนี้ นายจ้างจะต้องได้รับคำเตือนเป็นหนังสือจากเลขาธิการ ให้นายจ้างนำเงินสมทบหรือเงินที่ค้างชำระไปชำระภายในกำหนด 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือนั้น และนายจ้างไม่ชำระภายในกำหนด

เงินที่ได้จากการขายทอดตลาดเมื่อหักเป็นค่าใช้จ่ายในการยึด आयัดและขายทอดตลาด และชำระเงินสมทบ และเงินเพิ่มที่ค้างชำระแล้ว นายจ้างต้องเรียกส่วนที่เหลือคืน ถ้าไม่เรียกคืนภายใน 5 ปี เงินนั้นตกเป็นของกองทุนประกันสังคม

กรณีที่นายจ้างมีเจ้าหนี้หลายราย หนี้เกิดจากการไม่ชำระเงินสมทบหรือเงินเพิ่มถือเป็นหนี้บุริมสิทธิ ลำดับเดียวกับเจ้าหนี้ในมูลค่าภาษีอากร ซึ่งมีสิทธิได้รับชำระหนี้จากทรัพย์สินของนายจ้างก่อนเจ้าหนี้รายอื่น

อย่างไรก็ตาม ถ้านายจ้างไม่เห็นด้วยกับคำสั่งของเลขาธิการที่เรียกเงินสมทบและเงินเพิ่ม หรือคำสั่งยึด आयัด และขายทอดตลาดทรัพย์สิน นายจ้างมีสิทธิอุทธรณ์เป็นหนังสือต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ได้ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่รับแจ้งคำสั่งดังกล่าว เว้นแต่จะยื่นคำร้องขอทุเลาการปฏิบัติตามคำสั่งของเลขาธิการ เว้นแต่จะยื่นคำร้องขอทุเลาการปฏิบัติตามคำสั่งนั้นต่อเลขาธิการ

เมื่อคณะกรรมการอุทธรณ์วินิจฉัยแล้ว นายจ้างยังไม่พอใจ ก็มีสิทธินำคดีไปสู่ศาลแรงงานได้ แต่ต้องยื่นฟ้องศาลภายใน 30 วัน นับแต่วันที่รับแจ้งคำวินิจฉัย มิฉะนั้นจะหมดสิทธิฟ้อง

3. ได้รับโทษทางอาญา ซึ่งมีทั้งโทษปรับ โทษจำคุก หรือทั้งจำทั้งปรับ ในกรณีที่นายจ้างกระทำผิดดังต่อไปนี้

- กรอกข้อความหรือตัวเลขในแบบสำรวจ โดยรู้ๆ ว่าเป็นเท็จ
- ไม่ยื่นแบบรายการภายในกำหนด หรือไม่แจ้งเป็นหนังสือต่อสำนักงาน ขอเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพิ่มเติมรายการ ภายในกำหนดเวลา
- เจตนากรอกข้อความ เป็นเท็จในแบบรายการ หรือหนังสือขอเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพิ่มเติม

- ชัดขวาง หรือไม่อำนวยความสะดวกตามสมควรแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ที่เข้ามาในสถานประกอบการ หรือสำนักงานของนายจ้างเพื่อตรวจสอบ สอบถามข้อเท็จจริง ถ่ายเอกสารเกี่ยวกับการจ้าง การจ่ายค่าจ้าง หรือนำเอกสารที่เกี่ยวข้องไปตรวจสอบ รวมทั้งการค้นยานพาหนะของนายจ้าง
- ไม่ให้ถ้อยคำหรือส่งเอกสาร หลักฐาน หรือข้อมูลที่จำเป็นตามคำสั่งของคณะกรรมการประกันสังคม คณะกรรมการการแพทย์ คณะกรรมการการอุทธรณ์ คณะกรรมการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติ
- ไม่จัดให้มีทะเบียนผู้ประกันตนตามแบบที่เลขาธิการกำหนด และเก็บรักษาไว้ ณ สถานที่ทำงานของนายจ้างพร้อมให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจ
- ไม่กรอกแบบรายการในแบบสำรวจ หรือกรอกไม่ครบถ้วน หรือไม่นำส่งแบบสำรวจคืนในเวลาที่กำหนด

การได้รับโทษอาญาดังกล่าวนี้ ถ้าผู้กระทำความผิดเป็นนิติบุคคลผู้ได้รับโทษรวมถึงผู้แทนของนิติบุคคล กรรมการทุกคนและผู้รับผิดชอบในการดำเนินการของนิติบุคคลนั้นด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้รู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิดนั้น หรือได้จัดการตามสมควรเพื่อป้องกันมิให้เกิดความผิดนั้นแล้ว

อย่างไรก็ตาม ในความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียว หรือความผิดที่มีโทษปรับ หรือโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน นายจ้างจะยินยอมให้เลขาธิการสำนักงานประกันสังคมหรือผู้ว่าราชการจังหวัด หรือผู้ได้รับมอบหมายเปรียบเทียบปรับตามความเห็นของเจ้าพนักงานสอบสวนก็ได้ ซึ่งเมื่อนายจ้างได้ชำระเงินค่าปรับตามจำนวนที่เปรียบเทียบภายใน 30 วันแล้วถือว่าคดีเลิกกัน ซึ่งคดีที่จะเปรียบเทียบปรับไม่ได้ก็จะมีเฉพาะ การไม่ยื่นแบบแสดงรายการ หรือแบบแสดงการเปลี่ยนแปลงแก้ไขเพิ่มเติมรายการภายในกำหนดเวลา และการแจ้งรายการ หรือการเปลี่ยนแปลงรายการเป็นเท็จเท่านั้น

การที่นายจ้างต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบมากมายเกี่ยวกับกฎหมายประกันสังคมนี้ ก็เพื่อให้การปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ แม้ว่านายจ้างจะไม่ใช่ว่าผู้ได้รับประโยชน์ทดแทนจากกฎหมายนี้โดยตรง แต่การที่มีพระราชบัญญัติประกันสังคมขึ้นได้เป็นหลักประกันขั้นต่ำในการดำรงชีวิตของลูกจ้าง ช่วยให้ลูกจ้างมีชีวิตที่ดีขึ้น และสังคมมีความมั่นคงมากขึ้น ซึ่งย่อมส่งผลทางอ้อมให้ลูกจ้างทำงานให้นายจ้างมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ การประกันสังคมยังช่วยลดภาระของนายจ้างในการจัดสวัสดิการต่าง ๆ ให้แก่

ลูกจ้างด้วย นายจ้างจึงควรทำความเข้าใจในหน้าที่ของตน และปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 นี้ให้ดีที่สุด

หน้าที่ของลูกจ้าง (วิชัย โสสุวรรณจินดา, 2534, น. 39-43)

หน้าที่ของลูกจ้างที่ควรดูแลและปฏิบัติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกันสังคม คือ

1. ตรวจรายชื่อการเป็นผู้ประกันตน พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 กำหนดให้นายจ้างมีหน้าที่ยื่นแบบแสดงรายการรายชื่อผู้ประกันตน อัตราค่าจ้างและข้อความอื่นตามแบบที่เลขาธิการกำหนดต่อสำนักงานประกันสังคมภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ลูกจ้างนั้นเป็นผู้ประกันตน แต่เพื่อป้องกันการผิดพลาด สำนักงานประกันสังคมที่ออกแบบรายการให้ลูกจ้างลงรายละเอียดเกี่ยวกับ ชื่อ สกุล บ้านเลขที่ ที่อยู่ หมายเลขบัตรประจำตัว วันเดือนปีเกิด คู่สมรสบุตร สถานที่ทำงานด้วย ซึ่งจะใช้เพื่อประโยชน์ในการรับประโยชน์ทดแทนจากกองทุนประกันสังคมต่อไป แบบรายการของลูกจ้างนี้ถึงลูกจ้างจะไม่กรอกรายการก็ไม่ได้ทำให้ลูกจ้างไม่เป็นผู้ประกันตนไปได้ เพราะถือว่าลูกจ้างเป็นผู้ประกันตนโดยกฎหมายอยู่แล้ว การกรอกรายการดังกล่าวจะช่วยให้ลูกจ้างได้รับประโยชน์จากกองทุนประกันสังคมโดยถูกต้องมากขึ้น

2. ตรวจการหักเงินสมทบ แม้ว่าลูกจ้างที่เป็นผู้ประกันตนตามกฎหมายประสังคมแล้ว จะต้องมีส่วนนำส่งเงินสมทบเข้ากองทุนประกันสังคมด้วยเท่า ๆ กับฝ่ายนายจ้างและฝ่ายรัฐบาลก็ตาม ลูกจ้างก็ไม่จำเป็นต้องนำส่งเงินสมทบเอง ทั้งนี้ เพราะกฎหมายได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของนายจ้างที่จะหักเงินสมทบจากค่าจ้างของลูกจ้างในอัตราที่กฎหมายกำหนด รวมกับส่วนที่นายจ้างต้องสมทบนำส่งกองทุนประกันสังคมเดือนละครั้งภายในวันที่ 15 ของเดือนถัดจากเดือนที่มีการหักเงินสมทบ ดังนั้น หน้าที่ของลูกจ้างประการที่สอง คือ การตรวจสอบดูว่านายจ้างได้หักเงินสมทบครบถ้วนถูกต้องหรือไม่

วิธีการตรวจการหักเงินสมทบ ก็คือการตรวจจากใบรับเงินเดือนหรือยอดเงินที่เหลือเมื่อหักเงินสมทบ และเงินอื่นที่นายจ้างมีสิทธิหักได้ (ถ้ามี) เพื่อให้แน่ใจว่านายจ้างได้หักเงินสมทบถูกต้องตามที่กฎหมายประกันสังคมกำหนดไว้

ข้อสังเกตในการตรวจการหักเงินสมทรมีดังนี้

- ถ้านายจ้างหักเงินสมทบเกิน ต้องรีบแจ้งให้นายจ้างทราบ และขอเงินส่วนที่เกินคืนเพื่อมิให้ปัญหายืดเยื้อ

- ถ้านายจ้างไม่หักเงินสมทบ ลูกจ้างก็ต้องรับผิดชอบแต่อย่างใด โดยลูกจ้างยังมีสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทนในฐานะผู้ประกันตนไปตามปกติ ซึ่งผู้รับผิดชอบก็คือ นายจ้าง ที่ต้องรับผิดชอบ

ชดใช้เงินสมทบและเงินเพิ่มต่อสำนักงานประกันสังคม นายจ้างจะหักเงินสมทบจากลูกจ้างได้ก็ เฉพาะส่วนเงินสมทบที่ยังไม่ได้หักไปเท่านั้น จะผลัดภาระเรื่องเงินเพิ่มให้ลูกจ้างจ่ายด้วยไม่ได้

- กรณีที่ลูกจ้างมีค่าจ้างเกินกว่าเดือนละ 15,000 บาท หรือเกินกว่าวันละ 500 บาท การคิดเงินสมทบจะคิดจากค่าจ้างเดือนละ 15,000 บาท หรือวันละ 500 บาทเท่านั้น กรณีเช่นนี้ ถ้านายจ้างนำค่าจ้างส่วนที่สูงกว่ามารวมคิดเงินสมทบด้วย ก็เป็นการหักเงินเกินเหมือนกัน ลูกจ้าง เรียกคืนจากนายจ้างได้

- ถ้าลูกจ้างทำงานกับนายจ้างหลายราย ซึ่งเมื่อรวมค่าจ้างของนายจ้างทุกรายแล้ว เกินกว่าเดือนละ 15,000 บาท หรือวันละ 500 บาท เงินสมทบส่วนที่หักเกินไปนั้น ลูกจ้างต้องยื่น คำร้องขอคืนจากสำนักงานประกันสังคมเอง ทั้งนี้ เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการ ประกันสังคมกำหนด

- ถ้าลูกจ้างทำงานในกิจการที่มีการจัดสวัสดิการต่าง ๆ ซึ่งดีกว่าประโยชน์ทดแทนตาม พระราชบัญญัติประกันสังคมนี้ และนายจ้างได้นำหลักเกณฑ์ดังกล่าวไปแสดงต่อคณะกรรมการ การประกันสังคมแล้วลูกจ้าง (และนายจ้าง) จะได้รับการลดส่วนจ่ายเงินสมทบในส่วน สวัสดิการ ที่ดีกว่านั้น คงจ่ายเฉพาะในส่วนที่ยังไม่ดีกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น

ตัวอย่าง นายจ้างให้สวัสดิการ ด้านการรักษาพยาบาล การคลอดบุตร และการตาย ดีกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ ลูกจ้างจึงคงจ่ายเงินสมทบเฉพาะในส่วนประโยชน์ทดแทนกรณี พุพพลภาพเท่านั้น

การลดส่วนนี้ทำได้เฉพาะลูกจ้างที่เข้าทำงานก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ (คือ ก่อนวันที่ 1 กันยายน 2533) เท่านั้น ลูกจ้างที่เข้าทำงานตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน 2533 เป็นต้น ไป จะไม่ได้รับการลดส่วนรวมทั้งลูกจ้างที่ย้ายงาน (เปลี่ยนนายจ้าง) ด้วย

ความรับผิดของลูกจ้าง (วิชัย โสสุวรรณจินดา, 2534, น. 52-54)

ความรับผิดของลูกจ้างตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 แทบจะไม่มี ทั้งนี้ เพราะหน้าที่ต่าง ๆ ในการปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายฉบับนี้ได้ระบุให้เป็นที่ของ นายจ้างไปเสียหมดแล้ว เพียงแต่ถ้าลูกจ้างไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามเงื่อนไขต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ ลูกจ้างอาจถูกตัดสิทธิไม่ได้รับประโยชน์ทดแทนที่ควรจะได้รับลงไป ลูกจ้างจึงต้องระมัดระวังมิให้ ผ่าฝืนเงื่อนไขต่าง ๆ นั้น

อย่างไรก็ตาม มีลูกจ้างบางคนที่ทำหน้าที่แทนนายจ้าง เช่น ลูกจ้างที่เป็นผู้บริหารหรือ ผู้ได้รับมอบหมายจากนายจ้างให้ปฏิบัติหน้าที่แทนนายจ้าง ในการหักเงินสมทบ การส่งเงิน

สมทบเข้ากองทุนประกันสังคม รวมทั้งปฏิบัติหน้าที่อื่นของนายจ้าง ลูกจ้างดังกล่าวนี้ถ้าฝ่าฝืนกฎหมายก็อาจถูกลงโทษทางอาญาไปเช่นเดียวกับนายจ้างได้

อนึ่ง ลูกจ้างนั้นถูกบังคับว่า ต้องเป็นผู้ประกันตนตามกฎหมายนี้ ลูกจ้างจึงไม่อาจปฏิเสธการถูกหักเงินสมทบ รวมทั้งการดูแลให้นายจ้างปฏิบัติตามกฎหมายนี้ ลูกจ้างบางรายที่ได้ประโยชน์ และสวัสดิการจากนายจ้างดีอยู่แล้วก็ไม่อาจฝ่าฝืนการเป็นผู้ประกันตนได้ เพียงแต่อาจได้รับการลดส่วนในการจ่ายเงินสมทบลงเท่านั้น ซึ่งก็ได้ส่วนลดเฉพาะลูกจ้างที่เข้าทำงานก่อนกฎหมายที่ใช้บังคับ โดยลูกจ้างใหม่จะไม่ได้รับประโยชน์การลดส่วนด้วย อันอาจเป็นผลให้เกิดสภาพการจ้างที่แตกต่างกันในสถานประกอบการเดียวกัน กรณีเช่นนี้ลูกจ้างและนายจ้างคงต้องหันมาทำความเข้าใจกัน เพื่อให้สามารถปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง และเป็นประโยชน์แก่ทุกฝ่ายอย่างมากที่สุด

กล่าวได้ว่า พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 ได้ออกมาเพื่อประโยชน์ของลูกจ้าง โดยทั้งฝ่ายนายจ้าง ลูกจ้าง รัฐบาล เข้ามาร่วมรับผิดชอบจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนประกันสังคมและร่วมในการบริหารงาน โดยการส่งผู้แทนเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการประกันสังคม ซึ่งกองทุนประกันสังคมได้จัดตั้งขึ้นสำหรับจ่ายประโยชน์ทดแทนแก่ลูกจ้างในยามที่จำเป็น ในกรณีต่าง ๆ ถึง 7 ประเภท

โดยที่การประกันสังคมเป็นประโยชน์แห่งความมั่นคงของชีวิตลูกจ้างนี้เอง เมื่อได้มีพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 ออกประกาศใช้บังคับแล้ว ลูกจ้างทุกคนจึงมีหน้าที่ศึกษาทำความเข้าใจกับกฎหมายนี้ และช่วยกันดูแลให้มีการปฏิบัติตาม เพื่อประโยชน์ของส่วนรวมอย่างเต็มที่

2.1.5 แนวทางการติดตามเร่งรัดหนี้ของกองทุนประกันสังคม

คู่มือการปฏิบัติงานการติดตามเร่งรัดหนี้เงินสมทบกองทุนประกันสังคม (2548, น. 1-12) ได้กำหนดแนวทางและขั้นตอนการติดตามเร่งรัดหนี้สิน เมื่อมีนายจ้างค้างชำระหนี้เงินสมทบกองทุนประกันสังคม สรุปได้ ดังนี้

สาระสำคัญ

“เงินสมทบ” หมายความว่า เงินที่นายจ้าง ลูกจ้าง และรัฐบาล ส่งเข้ากองทุนประกันสังคมตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง

องค์ประกอบการติดตามเร่งรัดหนี้ให้บรรลุวัตถุประสงค์

1. ตรวจสอบหนี้เอกชนและส่วนราชการทุกเดือน
2. ต้องดำเนินการติดตามเร่งรัดหนี้อย่างรวดเร็วและต่อเนื่องตามขั้นตอนที่กำหนด
3. จัดตั้งแฟ้มลูกหนี้รายตัวและเอกสารในแฟ้มต้องสมบูรณ์
4. เจ้าหน้าที่ต้องรอบรู้ในข้อกฎหมาย ระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่งที่เกี่ยวข้อง
5. ใช้ระบบสารสนเทศ วิเคราะห์สาเหตุของหนี้และเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานติดตามเร่งรัดหนี้

ประเภทของหนี้

“หนี้เงินสมทบ” จะเกิดขึ้นได้ 2 กรณี คือ

1. นายจ้างไม่ชำระเงินสมทบภายในกำหนดเวลา
 2. นายจ้างชำระเงินสมทบไม่ครบถ้วน
1. นายจ้างไม่ชำระเงินสมทบภายในกำหนดเวลา
 - 1.1 นายจ้างประสบปัญหาสถานะเศรษฐกิจไม่ดี ดำเนินธุรกิจขาดทุน ขาดเงินทุนหมุนเวียนและธนาคารไม่ปล่อยสินเชื่อ ทำให้นายจ้างค้างชำระเงินสมทบเพิ่มมากขึ้น
 - 1.2 นายจ้างไม่แจ้งเปลี่ยนแปลงข้อเท็จจริง เช่น หยุด/เลิกกิจการ ย้ายสถานประกอบการ โอนย้ายพนักงานไปบริษัทอื่น หรือสาขาอื่น และการเข้า-ออกของลูกจ้าง เป็นต้น
 - 1.3 นายจ้างให้สำนักงานบัญชีจัดทำ และนำส่งเงินสมทบแต่สำนักงานบัญชีไม่นำส่งเงินสมทบตามกำหนด
 - 1.4 นายจ้างขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายประกันสังคม เช่น
 - ขึ้นทะเบียนแล้วแต่ไม่นำส่งเงินสมทบตั้งแต่วันที่มิหน้าที่จ่าย
 - ไม่นำส่งเงินสมทบเป็นประจำทุกเดือน
 - แจ้งมีลำดับที่สาขาแล้วไม่นำส่งเงินสมทบตามลำดับที่สาขา
 - 1.5 จัดทำแบบรายการแสดงส่งเงินสมทบ (สปส. 1-10) ไม่ถูกต้อง เช่น
 - กรอกข้อมูลไม่ครบถ้วนและไม่ถูกต้อง เช่น เลขที่บัญชี ลำดับที่สาขา ประจำงวด เป็นต้น
 - นำส่งเงินสมทบโดยการถ่ายสำเนาของเดือนเก่าเพื่อนำส่งเงินสมทบในงวดเดือนถัดมาโดยไม่มี การเปลี่ยนแปลง และแก้ไขงวดเดือนที่นำส่ง
 - ไม่แยกแบบนำส่งเงินในกรณีที่มีสาขา

1.6 นำส่งเงินสมทบแล้ว แต่แบบนำส่งเงินไม่ถึงสำนักงานประกันสังคม (ตรวจสอบการเงินพบว่ามีการชำระเงินเข้ามาแล้วแต่ไม่มีการบันทึกลงในฐานเงินสมทบ)

1.7 ส่วนราชการที่มีลูกจ้างชั่วคราวรายเดือน

- มีการเปลี่ยนแปลงข้อเท็จจริง แต่ไม่แจ้งสำนักงานประกันสังคม เช่น ไม่มีลูกจ้างรายเดือน ลี้สุดหรือยกเลิกโครงการ

- มีการจ่ายค่าจ้างให้ลูกจ้างในลักษณะเป็นเงินตกเบิกเงินเดือนทำให้มียอดค้างชำระ

ขั้นตอนการติดตามเร่งรัดหนี้กรณีนายจ้างไม่ชำระเงินสมทบภายในกำหนดเวลา

1. ตรวจสอบข้อมูลนายจ้างที่ค้างชำระจากรายงานสถานประกอบการที่ยังไม่นำส่งเงินสมทบในระบบ TSO ซึ่งสำนักงานประกันสังคมเขตพื้นที่/จังหวัด สามารถส่ง JOB และพิมพ์รายงานเองเมื่อใดก็ได้ หรือตรวจสอบได้จากรายงานการค้างชำระเงินสมทบของสถานประกอบการ ณ วันสิ้นเดือน ซึ่งกองเงินสมทบเป็นผู้ส่ง JOB ให้สำนักงานประกันสังคมเขตพื้นที่/จังหวัด ดูและพิมพ์รายงานเองทุกวันที่ 11 ของเดือน

2. จัดตั้งแฟ้มลูกหนี้รายตัว เอกสารในแฟ้มประกอบด้วย

- ฐานทะเบียนนายจ้าง หรือ สปส. 1-01 โดยตรวจสอบวันที่มีหน้าที่จ่ายเงินสมทบและจำนวนลูกจ้างทั้งหมด

- ข้อมูลการนำส่งเงินสมทบ, สรุปยอดเงินสมทบที่ค้างชำระ, หนังสือติดตามเร่งรัดหนี้ทุกขั้นตอน, รายละเอียดอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับนายจ้าง เช่น หนังสือชี้แจงของนายจ้าง หนังสือรับสภาพหนี้ บันทึกถ้อยคำ ฯลฯ

3. โทรศัพท์ติดตามหนี้

- บันทึกการโทรศัพท์ทุกครั้ง(ควรสอบถามชื่อ-สกุล และตำแหน่งผู้รับไว้เป็นหลักฐาน)

- ชี้แจงแนะนำนายจ้าง ให้ชำระเงินสมทบพร้อมเงินเพิ่มในอัตราร้อยละ 2 ต่อเดือนของเงินสมทบที่ค้างชำระโดยเร็ว และชี้ให้เห็นผลกระทบต่อลูกจ้างเกี่ยวกับการใช้สิทธิประโยชน์ด้านอื่น ๆ

- นัดวัน เวลา ที่จะมาชำระหรือมาพบ หรือส่งเอกสาร หลักฐานต่าง ๆ

- สอบถามข้อเท็จจริงของสถานประกอบการ เช่น หยุดกิจการชั่วคราว เลิกกิจการ โอนกิจการ/ลูกจ้าง ย้ายสถานประกอบการ การเข้า-ออก ของลูกจ้าง และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

4. ออกหนังสือเตือนให้ชำระเงินสมทบ มี AR ตอบรับ ให้มาชำระเงินสมทบภายใน 30 วัน นับตั้งแต่วันที่ได้รับหนังสือเตือน

5. ออกหนังสือเชิญพบ

ให้มาพบพนักงานเจ้าหน้าที่ภายใน 15 วัน นับตั้งแต่วันที่ได้รับหนังสือเชิญพบ เพื่อให้ข้อเท็จจริงต่าง ๆ พร้อมนำเอกสารให้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบทะเบียนผู้ประกันตน (สปส.6-07) หลักฐานการจ่ายค่าจ้าง หรือแบบรายการแสดงการส่งเงินสมทบ (สปส.1-10) ฯลฯ

6. ออกหนังสือประเมินเงินสมทบ (ตามมาตรา 47 ทวิ) มี AR ตอบรับ

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ส่งหนังสือเตือนให้ชำระเงินสมทบแต่นายจ้างไม่มาชำระเงินสมทบ พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจประเมินเงินสมทบและแจ้งเป็นหนังสือให้นายจ้างชำระเงินสมทบภายใน 15 วัน นับจากวันที่ได้รับหนังสือ โดยประเมินเงินสมทบดังนี้

- ถ้านายจ้างเคยนำส่งเงินสมทบมาแล้ว ให้ถือว่าจำนวนเงินสมทบที่นายจ้างมีหน้าที่นำส่งในเดือนต่อมาแต่ละเดือน มีจำนวนเท่ากับจำนวนเงินสมทบในเดือนที่นายจ้างได้นำส่งแล้วเดือนสุดท้ายเต็มเดือน

- ถ้านายจ้างไม่เคยนำส่งเงินสมทบ ให้ประเมินจากแบบรายการที่นายจ้างเคยยื่นไว้ หรือจากจำนวนลูกจ้างที่พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจพบแล้วแต่กรณี แต่ถ้าไม่เคยมีการยื่นแบบรายการ ให้ถือว่าลูกจ้างแต่ละคนได้รับค่าจ้างรายเดือนไม่น้อยกว่าอัตราค่าจ้างขั้นต่ำรายวันตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานที่ใช้บังคับอยู่ในท้องที่นั้นคูณด้วยสามสิบ

พนักงานเจ้าหน้าที่ควรมีการตรวจสอบจำนวนหนี้ประเมินในระบบ Online ให้ถูกต้องตามข้อเท็จจริง ก่อนออกหนังสือประเมินเงินสมทบทุกครั้ง

7. ออกหนังสือคำสั่ง มี AR ตอบรับเมื่อนายจ้างไม่มาพบตามหนังสือเชิญพบตามข้อ 5

ให้มาพบพนักงานเจ้าหน้าที่ภายใน 15 วัน นับจากวันที่ได้รับหนังสือคำสั่ง เพื่อให้ข้อเท็จจริงต่าง ๆ

ควรออกหนังสือเตือนและหนังสือเชิญพบไปพร้อมกันเพื่อเป็นการลดขั้นตอนและระยะเวลาในการปฏิบัติงาน เนื่องจากหนังสือทั้ง 2 ฉบับ นำไปดำเนินการตามกฎหมายต่างกรณีกัน ดังนี้

การดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกันสังคม

การส่งหนังสือเตือน (ตามมาตรา 47 ทวิ) เพื่อให้ให้นายจ้างนำส่งเงินสมทบที่ค้างชำระและเงินเพิ่ม เมื่อนายจ้างไม่มาชำระเงินสมทบ จะต้องออกหนังสือประเมินเงินสมทบ (ตามมาตรา 47 ทวิ) เพื่อนำไปสู่กระบวนการยึด आयัดทรัพย์สินนายจ้างต่อไป

การดำเนินการทางอาญา

การส่งหนังสือเชิญพบพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อให้ นายจ้าง มาพบ เพื่อชี้แจงข้อเท็จจริงต่าง ๆ เมื่อนายจ้างไม่มาพบ จึงออกคำสั่งอีกครั้ง หากไม่มาพบตามคำสั่งอีก พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถแจ้งดำเนินคดีฐานขัดคำสั่ง (มาตรา 92) ได้

2. กรณีนายจ้างนำส่งเงินสมทบไม่ครบถ้วน

สาเหตุแห่งการเกิดเงินสมทบค้างชำระ

2.1 นายจ้างนำส่งเงินสมทบไม่ถูกต้องตามแบบ สปส. 1-10 เกิดจาก

- บัดเศษสตางค์ไม่ถูกต้อง
- นำส่งเงินสมทบต่ำกว่าฐานค่าจ้าง 1,650 บาท
- นำส่งเงินสมทบในอัตราเงินสมทบไม่ถูกต้อง
- คำนวณยอดเงินในแบบ สปส.1-10 (ส่วนที่ 2) มากกว่า สปส.1-10 (ส่วนที่1)

2.2 นายจ้างนำส่งเงินสมทบเฉพาะส่วนของผู้ประกันตน โดยขอรับสภาพหนี้เงินสมทบส่วนของนายจ้างไว้ (จะปรากฏบ้อยในส่วนราชการที่รอวางฎีกา หรือเอกชนที่ประสบภาวะเศรษฐกิจ)

2.3 นายจ้างนำส่งเงินสมทบเกินระยะเวลาที่กำหนด

ขั้นตอนการติดตามเร่งรัดหนี้กรณีนายจ้างชำระเงินสมทบไม่ครบถ้วน

1. ตรวจสอบข้อมูลนายจ้างที่ค้างชำระ จากรายงานสถานประกอบการที่นำส่งเงินสมทบไม่ครบถ้วน ซึ่งกองเงินสมทบเป็นผู้ส่ง JOB ให้สำนักงานประกันสังคมเขตพื้นที่/จังหวัด เรียกพิมพ์รายงานมาดำเนินการติดตามเร่งรัดหนี้ทุกวันที่ 11 ของเดือน

2. จัดตั้งแฟ้มลูกหนี้รายตัว

3. โทรศัพท์แจ้งนายจ้างให้มาชำระเงิน

4. มีหนังสือแจ้งให้นายจ้างมาชำระเงินสมทบพร้อมเงินเพิ่มภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ ได้รับหนังสือทางไปรษณีย์ตอบรับ

5. หากนายจ้างไม่มาชำระเงินสมทบตามข้อ 4 ให้มีหนังสือเตือนให้นายจ้างมาชำระเงินสมทบภายใน 30 วัน นับตั้งแต่วันที่ ได้รับหนังสือทางไปรษณีย์ตอบรับ

6. หากนายจ้างไม่มาชำระเงินสมทบภายในระยะเวลาที่กำหนด ส่วนกลางให้ สำนักงานประกันสังคมเขตพื้นที่ สรุปรวบรวมเรื่องส่งกองนิติการดำเนินการเสนอเลขาธิการลงนาม ตามหนังสือเตือนครั้งสุดท้ายก่อนดำเนินการยึด อาศัยทรัพย์สินของนายจ้าง กรณีส่วนภูมิภาคให้

สำนักงานประกันสังคมจังหวัด สรุปรวบรวมเรื่องเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดลงนามหนังสือเดือน
ครั้งสุดท้าย ก่อนดำเนินการยึด อาศัยทรัพย์สินของนายจ้าง

การตรวจสอบทรัพย์สินของนายจ้าง

การตรวจสอบทรัพย์สินของนายจ้างจะดำเนินการควบคู่ไปกับการออกหนังสือคำสั่งให้
ไปพบพนักงานเจ้าหน้าที่ เนื่องจากนายจ้างที่ค้างชำระเงินสมทบบางรายมีทรัพย์สินหลายประเภท
เช่น ที่ดิน รถยนต์ เครื่องจักร บัญชีเงินฝากธนาคารทุกธนาคาร เป็นต้น ซึ่งในการตรวจสอบ
ทรัพย์สินทางทะเบียน ของนายจ้าง จะต้องทำหนังสือขอความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
เช่น สำนักงานที่ดิน กรมการขนส่งทางบก สำนักงานทะเบียนเครื่องจักร ธนาคารต่าง ๆ เป็นต้น
ซึ่งแต่ละหน่วยงานที่ขอความร่วมมือมีขั้นตอนวิธีการทำงาน และความเร็วในการให้ข้อมูล
ต่างกัน ดังนั้นเมื่อถึงกำหนดการนัดหมายตามหนังสือคำสั่งให้ไปพบพนักงานเจ้าหน้าที่ แต่
นายจ้างมิได้มาพบจะได้ดำเนินการตามกฎหมายได้รวดเร็วขึ้น

นอกจากการตรวจสอบทรัพย์สินทางทะเบียนของนายจ้างแล้ว ยังมีทรัพย์สินของ
นายจ้างที่ไม่สามารถตรวจสอบทางทะเบียนได้เช่น อุปกรณ์เครื่องใช้สำนักงาน เฟอร์นิเจอร์
เครื่องใช้ไฟฟ้า ทรัพย์สินเหล่านี้เจ้าหน้าที่สามารถตรวจสอบได้จากการออกตรวจสถาน
ประกอบการ โดยการจดบันทึก

การออกตรวจสถานประกอบการ

การดำเนินการติดตามเร่งรัดหนี้ไม่ว่าจะด้วยการติดต่อทางโทรศัพท์ การส่งหนังสือ การ
เชิญพบ หรือมีคำสั่งให้มาพบพนักงานเจ้าหน้าที่ ทั้งในกรณีนายจ้างได้รับหนังสือ แต่นายจ้าง
เพิกเฉยมิได้ดำเนินการแต่อย่างใด และกรณีหนังสือถูกส่งกลับสำนักงานประกันสังคม ด้วยสาเหตุ
ต่าง ๆ ที่ระบุไว้ตามหน้าซองจดหมาย เจ้าหน้าที่จะรีบออกตรวจสถานประกอบการเพื่อหาสาเหตุ
และข้อเท็จจริงเพิ่มเติมและทำความเข้าใจกับนายจ้าง ซึ่งการปฏิบัติดังกล่าวนี้ เป็นวิธีการ
ติดตามเร่งรัดหนี้ที่ได้ผลที่สุด ดังนั้นการจัดสรรอัตรากำลังส่วนหนึ่งเพื่อออกไปติดตามหนี้ยังเป็น
สิ่งจำเป็นต้องใช้ เพื่อมาตรการเร่งรัดหนี้ที่มีประสิทธิภาพ ก่อนใช้มาตรการทางด้านกฎหมาย
ซึ่งอาจจะส่งผลในทางลบต่อความสัมพันธ์อันดีระหว่างเจ้าหน้าที่กับนายจ้าง รวมทั้งทัศนคติใน
ด้านลบจากนายจ้าง หากนำมาตรการด้านกฎหมายมาใช้บังคับ โดยการดำเนินการดังนี้

1. เจ้าหน้าที่เร่งรัดหนี้ตรวจสอบเพิ่มนายจ้างที่ค้างชำระเงินสมทบ เช่น รายชื่อ
กรรมการผู้มีอำนาจลงนามผูกพันบริษัท ชื่อผู้รับมอบอำนาจ หมายเลขโทรศัพท์ จำนวนเดือนและ
จำนวนเงินที่ค้างชำระเงินสมทบ พร้อมเงินเพิ่ม แผนที่ตั้ง

2. ดำเนินการจัดกลุ่มของสถานประกอบการตามเขตพื้นที่ และบันทึกลงในทะเบียนการตรวจสอบสถานประกอบการ โดยระบุวันที่ออกตรวจ

3. จัดเตรียมเอกสารที่ใช้ในการตรวจ เช่น แบบการแจ้งผู้ประกันตนเข้าทำงาน (สปส.1-03/1) แบบรายการแสดงการส่งเงินสมทบ (สปส. 1-10) เอกสารเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

4. เมื่อเข้าไปในสถานประกอบการแล้วพบนายจ้างหรือผู้มีอำนาจทำการแทนต้องแนะนำตัวว่าเป็นใคร มาจากหน่วยงานใด มีวัตถุประสงค์อะไรด้วยใบหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส จากนั้นบันทึกถ้อยคำไว้เป็นหลักฐาน เช่น ชื่อผู้ให้ถ้อยคำ สาเหตุที่ค้างชำระเงินสมทบ และกำหนดวันให้ไปชำระเงิน พร้อมทั้งตรวจสอบทรัพย์สินของนายจ้างไปด้วย

5. กรณีสถานประกอบการกิจการหยุดกิจการชั่วคราวหรือเลิกกิจการ ดำเนินการให้นายจ้างหรือผู้มีอำนาจลงนาม แจ้งแบบเปลี่ยนแปลง (สปส. 6-15) พร้อมหลักฐานการแจ้งหยุดกิจการและบันทึกถ้อยคำประกอบการตรวจ

6. กรณีไม่พบนายจ้างหรือผู้มีอำนาจทำการแทนนายจ้าง แต่พบบุคคลอื่นอยู่ในสถานประกอบการ หรือพบบุคคลอื่นที่อยู่ใกล้สถานประกอบการ ซึ่งสามารถให้ข้อมูลได้ ให้บันทึกถ้อยคำพร้อมมอบหนังสือเชิญพบนายจ้าง

7. กรณีสถานประกอบการปิดไม่มีบุคคลอาศัยอยู่ ให้บันทึกสภาพของสถานประกอบการ หรือภาพถ่ายประกอบ และตรวจสอบการแจ้งที่อยู่ใหม่ของนายจ้าง หากมีการแจ้งติดไว้และพบบุคคลที่อาศัยอยู่ใกล้เคียง สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเลิกกิจการ ให้บันทึกไว้เป็นหลักฐาน เพื่อตรวจสอบข้อมูลเอกสารทางธุรกิจของสำนักงานทะเบียนการค้า ว่ามีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่และตรวจสอบข้อมูลจากฝ่ายประโยชน์ทดแทนว่าไม่มีลูกจ้างประสบอันตรายในช่วงระยะเวลาที่หยุดกิจการเพื่อดำเนินการปิดเรื่องต่อไป

การดำเนินคดีฐานขัดคำสั่ง

กรณีนายจ้างไม่มาพบเพื่อติดต่อ ตามหนังสือคำสั่ง และไม่แจ้งสาเหตุให้ทราบ พนักงานเจ้าหน้าที่จะดำเนินคดีฐานขัดคำสั่ง หรือเปรียบเทียบปรับแล้วแต่กรณี โดยส่งเรื่องไปยังกองนิติการ เพื่อดำเนินคดีนายจ้างในความผิดฐานฝ่าฝืนคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 มาตรา 92 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ แต่ความผิดดังกล่าวเป็นความผิดที่สามารถเปรียบเทียบได้ ตามมาตรา 102 ซึ่งหากนายจ้างยินยอมกองนิติการจะส่งเรื่องกลับสำนักงานฯ และดำเนินการ

ออกหนังสือคำสั่งให้มาพบพนักงานเจ้าหน้าที่ภายใน 15 วัน แจ้งให้นายจ้างชำระเงิน หากนายจ้างมาพบแล้วไม่สามารถชำระเงินได้ ให้ทำหนังสือรับสภาพหนี้พร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้อง

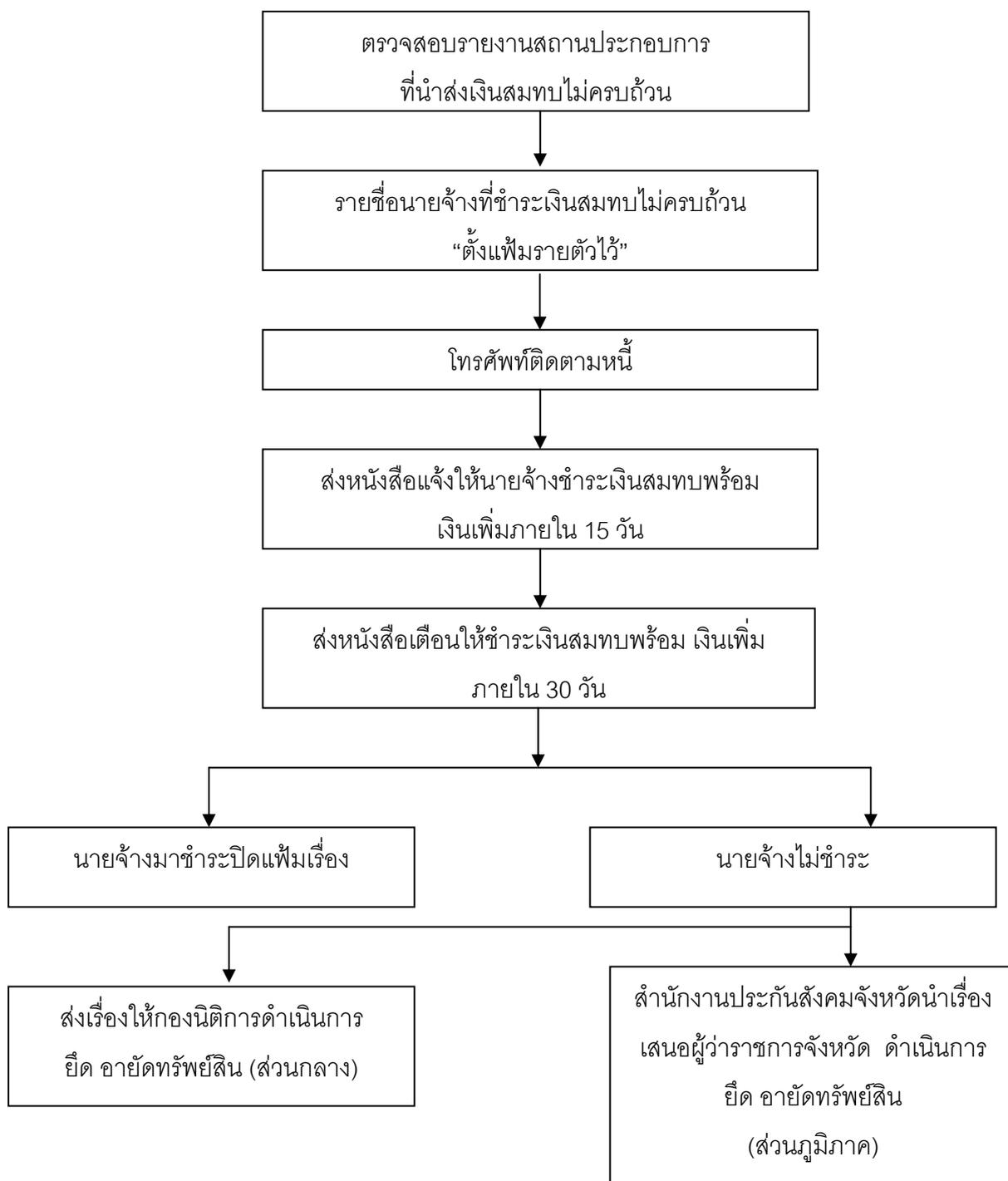
การจำหน่ายหนี้ออกจากบัญชีเป็นหนี้สูญ

นายจ้างรายใดเป็นบุคคลล้มละลาย และนายจ้างจดทะเบียนเลิกกิจการ ไม่อยู่ในฐานะที่จะชำระหนี้ได้ จากการตรวจสอบสถานประกอบการ ปรากฏว่านายจ้างหยุดกิจการรวมทั้งสอบทรัพย์แล้วไม่ปรากฏทรัพย์สินใด ๆ ให้จำหน่ายหนี้ออกจากบัญชีเป็นหนี้สูญ ตามระเบียบคณะกรรมการการประกันสังคมว่าด้วยการรับเงิน จ่ายเงิน และการเก็บรักษาเงินกองทุน พ.ศ. 2514 ลงวันที่ 23 มีนาคม 2541 ข้อ 32 โดยมีอำนาจอนุมัติ ดังนี้

1. เดชาธิการสำหรับหนี้รายละเอียดไม่เกินสองแสนบาท
2. คณะกรรมการสำหรับหนี้ที่เกินสองแสนบาทต่อรายแต่ไม่เกินห้าล้านบาทต่อราย
3. กระทรวงการคลังตามข้อเสนอขอของคณะกรรมการสำหรับหนี้ที่เกินรายละเอียดห้าล้านบาท

บาท

ภาพที่ 2.1
การเร่งรัดหนี้เงินสมทบกองทุนประกันสังคม

ที่มา: คู่มือการปฏิบัติงานการเร่งรัดหนี้เงินสมทบกองทุนประกันสังคม, กองเงินสมทบ สำนักงานประกันสังคม

2.2 แนวคิดที่เกี่ยวข้อง

2.2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาตัวเพื่อเป็นผู้นำ (รังสรรค์ ประเสริฐศรี, 2544, น. 16-17)

บทบาทของผู้นำ (Leadership roles) ควรมีลักษณะดังนี้

1. เป็นตัวแทนในทุกสถานการณ์ (Figurehead) ผู้ที่มีตำแหน่งสูงขององค์การจะต้องเป็นตัวแทนทำกิจกรรมต่าง ๆ คือ เป็นตัวแทนที่ดีขององค์การ เป็นตัวแทนที่จะรวบรวมข้อมูลที่อยู่ภายนอกองค์การ และให้การต้อนรับแขกผู้มาเยือน

2. เป็นนักพูดที่ดี (Spokesperson) ผู้นำจะต้องมีความสามารถในการพูดและนำเสนอกิจกรรมตลอดจนมีการวางแผนมีความสามารถในด้านต่าง ๆ และมีวิสัยทัศน์ที่ดีกับบุคคลหรือฝ่ายต่าง ๆ คือ ฝ่ายบริหารระดับสูง ลูกค้ำ บุคคลภายนอก

3. เป็นนักเจรจาต่อรอง (Negotiator) ซึ่งมีคุณสมบัติดังนี้

- สามารถเจรจาต่อรองกับผู้บริหาร ผู้บังคับบัญชาที่เหนือกว่าในการเจรจาด้านขอเงินทุน สิ่งอำนวยความสะดวก อุปกรณ์ หรือการสนับสนุนอื่น ๆ

- สามารถต่อรองกับหน่วยงานต่าง ๆ ในองค์การและนอกองค์การในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ และรูปแบบการสนับสนุนอื่น ๆ

- สามารถต่อรองกับลูกค้ำผู้ขายปัจจัยการผลิตและผู้ขายสินค้า หรือผู้ให้บริการ เพื่อให้เกิดการซื้อขาย การกำหนดตารางเวลา และเงื่อนไขการขนส่ง

4. การสอนงาน (Coach) ผู้นำที่มีประสิทธิผลจะต้องมีเวลาและความสามารถที่จะสอนทีมงานดังนี้

- ต้องพยายามช่วยให้ทีมงานประสบความสำเร็จ

- ช่วยให้สมาชิกทีมงานมีการป้อนกลับเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงาน

- เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นว่าสมาชิกทีมงานมีขั้นตอนการทำงานและมีการปฏิบัติงาน

ที่ดีขึ้น

5. เป็นผู้สามารถสร้างทีมงานได้ (Team Builder) ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมีดังนี้

- เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นว่าสมาชิกทีมงานมุ่งมั่นที่จะประสบความสำเร็จ

- ริเริ่มกิจกรรมที่สร้างขวัญและกำลังใจแก่กลุ่ม

- จัดประชุมพบปะสังสรรค์เป็นช่วง ๆ เพื่อกระตุ้นให้สมาชิกในทีมงานมีการอภิปรายเกี่ยวกับเรื่องความสำเร็จ ปัญหาและสิ่งที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ

6. แสดงบทบาทการทำงานเป็นทีม (Team player) มีพฤติกรรมที่ผู้นำจะต้องปฏิบัติ 3 ประการ ดังนี้

- การวางตัวเป็นสมาชิกทีมและผู้นำทีมที่เหมาะสม
- มีความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ ในองค์กร
- แสดงความจริงใจต่อผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชาโดยให้การสนับสนุน

แผนการทำงานเป็นทีมและกระตุ้นให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจอย่างเต็มที่

7. สามารถแก้ปัญหาด้านเทคนิคได้ (Technical problem solver) โดยมีกิจกรรม 2 ประการดังนี้

- ผู้นำควรให้บริการในฐานะเป็นผู้เชี่ยวชาญหรือผู้แนะนำด้านเทคนิค
- เป็นผู้สร้างผลประโยชน์เกี่ยวกับการทำงานประจำ

8. การประกอบการ (Entrepreneur) เป็นผู้ให้คำแนะนำความคิดริเริ่มมีความคิดเชิงวิเคราะห์และมีความรู้ความสามารถในการเป็นผู้นำประกอบการ การพัฒนาเปลี่ยนแปลงธุรกิจ ถึงแม้จะไม่ใช้กิจการของตนเอง ซึ่งมีกิจกรรม 3 ประการ ดังนี้

- หาวิธีการที่จะต้องปรับปรุงการปฏิบัติงานของหน่วยงานซึ่งจะต้องมีความเกี่ยวข้องกับสถานการณ์ภายนอก
- มีการพูดคุยกับลูกค้าและพนักงานถึงความจำเป็นและความต้องการที่จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงขององค์กร
- มีการอ่านสิ่งตีพิมพ์ บทความ นิตยสาร ของกลุ่มวิชาชีพเพื่อที่จะรับรู้สิ่งที่จะเกิดขึ้นในอุตสาหกรรมและในวงการอาชีพนั้น

2.2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างทีม

รังสรรค์ ประเสริฐศรี (2544, น. 150-151) ได้กล่าวถึง ความหมายของ ทีม และ ทีมงานดังนี้

ทีม (Team) หมายถึง คนจำนวนหนึ่งที่มีทักษะต่าง ๆ กัน มาทำงานร่วมกัน และ กำหนดเป้าหมายหรือแนวทางร่วมกัน โดยต่างรับผิดชอบร่วมกัน

ทีมงาน (Team-Work) หมายถึง ความเข้าใจและความมุ่งมั่นของกลุ่มทีมที่มีให้กับทีม ดังนั้นทีมทุกทีมจึงหมายถึงกลุ่มหรือคณะ แต่กลุ่มทุกกลุ่มอาจไม่ใช่เป็นทีมก็ได้

“ทีม” จะถูกกำหนดโดยความมุ่งมั่น (การให้คำสัญญา) ร่วมกัน ซึ่งต่างจากลักษณะการที่มีความมุ่งมั่นให้คำสัญญาจากภายในในกลุ่มเองที่อาจจะไม่แข็งแกร่งพอก็ได้ ทีมหนึ่ง ๆ อาจสัมฤทธิ์ผล ในการทำงานเป็นกลุ่มก่อน แต่ต่างจากลูกทีมแต่ละคนบางครั้งก็อาจทำงานได้น้อยลงหากทำคนเดียวและต่างคนก็ต่างต้องแสดงความเป็นผู้นำออกมาซึ่งตรงข้ามจากการเป็นทีมที่ทุกคนต่างแสดงบทบาทความเป็นผู้นำร่วมกันในทีม ๆ หนึ่งจะต้องมีการแสดงการรับผิดชอบอันเกิดจากตัวปัจเจกบุคคลและร่วมกันอีกด้วย ซึ่งต่างจากตัวกลุ่มที่จะเน้นแค่ความรับผิดชอบเฉพาะรายบุคคลเท่านั้น

ผู้นำทีม (Team leader) มักจะเป็นผู้สนับสนุนให้มีการอภิปรายแบบเปิดกว้างและจัดประชุมเพื่อศึกษาวิธีแก้ปัญหาาร่วมกัน ซึ่งต่างจากผู้นำกลุ่ม (Group leader) ที่บ่อยครั้งมักจะต้องการให้ที่ประชุมดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพเท่านั้น

ความเป็นทีมนั้นต้องการการปรึกษาหารือ การตัดสินใจและทำงานร่วมกัน ซึ่งต่างจากความเป็นกลุ่มที่มักจะมีการปรึกษาหารือ ตัดสินใจ และแจกจ่ายงานออกไป

การทำงานเป็นทีม (Team work) หมายถึง การที่บุคคลหลาย ๆ คนมารับผิดชอบงานร่วมกันเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกันซึ่งบุคคลแต่ละคนล้วนมีพื้นฐาน แนวความคิด ทักษะ และประสบการณ์ที่แตกต่างกัน เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นในทีมงาน โดยทั่วไปการทำงานเป็นทีมเป็นการทำงานแบบเป็นทางการเพื่อสนับสนุนให้สมาชิกได้มีส่วนร่วม (Participation) ในการบริหารและการตัดสินใจ ซึ่งเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานและการสร้างผลผลิตที่สูงสุด ดังนั้น ทีมทุกทีมจึงหมายถึงกลุ่มหรือคณะ แต่กลุ่มทุกกลุ่มอาจไม่ใช่เป็นทีมก็ได้

2.2.3 แนวคิดเกี่ยวกับบุคลากรมีทักษะสูง

ทรัพยากรบุคคลเป็นปัจจัยที่สำคัญมากต่อประสิทธิภาพขององค์การ ประเด็นสำคัญประการหนึ่งของการบริหารทรัพยากรบุคคลก็คือ จะต้องมั่นใจได้ว่าบุคลากรขององค์การมีสมรรถนะตรงตามงานที่จะต้องรับผิดชอบโดยทั่วไปแล้วสมรรถนะต่าง ๆ สามารถแบ่งออกเป็น

1. การวางแผน (Planning) หมายถึง กระบวนการกำหนดวัตถุประสงค์สำหรับช่วงเวลาข้างหน้า และกำหนดสิ่งที่จะกระทำต่าง ๆ เพื่อที่จะให้บรรลุผลในวัตถุประสงค์ดังกล่าว นั่นคือ จะประกอบด้วยส่วนประกอบสำคัญ 2 ส่วน คือ การกำหนดวัตถุประสงค์ต่าง ๆ และการกำหนดแนวทางการกระทำ (Course of action) หรือแผนงานต่าง ๆ ที่จะนำมาปฏิบัติเพื่อที่จะให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์เหล่านั้น (ธงชัย สันติวงษ์, 2543, น. 105-106)

2. การจัดองค์การ (Organizing) หมายถึง ความพยายามของผู้บริหารที่จะให้มีหนทางสำหรับการปฏิบัติงานให้สำเร็จผลตามแผนงานที่ได้วางเอาไว้ หน้าที่การจัดองค์การนี้เป็นหน้าที่ที่ต่อเนื่องจากขั้นของการใช้ความสามารถในด้านคิดวางแผนจนเสร็จสิ้นเป็นแผนงานต่าง ๆ กล่าวคือ ภายหลังจากที่ได้กำหนดแผนงานเอาไว้เรียบร้อยแล้ว ผู้บริหารจะต้องดำเนินการเตรียมการให้มีสื่อ หรือมีหนทางที่จะช่วยให้มีการทำงานตามแผนนั้น ๆ ให้ลุล่วงไปได้ (ธงชัย สันติวงษ์, 2543, น. 220)

3. การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) ภายหลังจากที่ได้มีการจัดองค์การจนเสร็จสิ้นแล้ว โครงสร้างในส่วนต่าง ๆ ก็จะต้องถูกบรรจุด้วยตัวบุคคลที่จะเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ใดหน้าที่หนึ่งในองค์การ และในการที่จะให้ผลการปฏิบัติงานต่าง ๆ ดังกล่าวได้ประสิทธิภาพที่สุดนั้น ย่อมต้องขึ้นอยู่กับความสามารถหรือความพร้อมเพียงของตัวบุคคลดังกล่าวด้วย ผู้บริหารจะต้องมีภาระหน้าที่ในการเลือกเฟ้นตัวบุคคลที่มีคุณสมบัติที่ดีเท่านั้นจึงจะทำให้องค์การสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Effective & Efficiency) และสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งใจเอาไว้ได้ ด้วยเหตุผลต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้วนี้เอง จึงควรที่จะได้มีการให้ความสนใจศึกษาถึงกระบวนการในการเสาะหาและพัฒนาตัวบุคคลที่จะมาเป็นผู้บริหารงานในหน้าที่ต่าง ๆ รวมตลอดทั้งการพัฒนาตัวบุคคลดังกล่าวให้มีความสามารถสูงขึ้น กระบวนการดังกล่าวนี้ก็คือ กระบวนการทางด้านการบริหารงานบุคคล (The personnel management process) นั่นเอง (ธงชัย สันติวงษ์, 2543, น. 343)

4. สมรรถนะในด้านมนุษยสัมพันธ์ หมายถึง ความสามารถในการปฏิบัติและใช้ดุลพินิจเกี่ยวกับการทำงานกับคน และการรู้จักใช้คน ความสามารถชนิดนี้มักจะประกอบด้วยความสามารถเข้าใจถึงวิธีการจูงใจคน และความสามารถมีศิลปะทำตนเป็นผู้นำที่ดี (ธงชัย สันติวงษ์, 2543, น. 345)

5. การสั่งการ (Directing) หมายถึง ภาระหน้าที่ของผู้บริหารในการใช้ความสามารถชักจูงคนงานให้ปฏิบัติงานอย่างดีที่สุด จนกระทั่งองค์การสามารถบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้ (ธงชัย สันติวงษ์, 2543, น. 363)

6. การควบคุม (Controlling) Flippo ให้คำจำกัดความว่า การควบคุม หมายถึง การบังคับให้กิจกรรมต่าง ๆ เป็นไปตามแผนงานที่ได้วางไว้ (ธงชัย สันติวงษ์, 2543, น. 453)

2.2.4 การทวงหนี้เป็นศิลปะและศาสตร์ (ประพันธ์ ทรัพย์แสง, 2536, น. 46-47, 60 และ 64)

การทวงถามให้ชำระหนี้เป็นศิลปะและเป็นศาสตร์อย่างหนึ่ง เป็นศิลปะ คือ ต้องใช้เทคนิคและวิธีการในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ลูกหนี้ชำระหนี้ ส่วนที่เป็นศาสตร์ คือ ต้องมีหลักเกณฑ์และหลักการบางอย่างซึ่งเกี่ยวข้องกับกฎหมาย แต่แม้จะใช้ศิลปะและศาสตร์ต่าง ๆ อย่างไร ก็มิได้หมายความว่าเจ้าหนี้จะได้รับชำระหนี้เสมอไป

การทวงหนี้เป็นศิลปะ การทวงถามให้ชำระหนี้เป็นเรื่องที่ต้องใช้เทคนิคและวิธีการต่าง ๆ ตามสมควร ความจริงศิลปะเกี่ยวกับเรื่องนี้มิใช่เรื่องลึกลับมหัศจรรย์ล้าลืออย่างไร แต่เป็นเรื่องธรรมดาที่เกิดขึ้นมานาน และทุกคนจะมีวิธีการบางอย่างของตนอยู่แล้ว

แต่อย่างไรก็ตามการทวงหนี้มีจุดมุ่งหมายอย่างเดียวกัน คือ

1. เก็บให้ได้ตามเป้า
2. เก็บให้ได้เร็วที่สุด
3. เสียค่าใช้จ่ายน้อย
4. หลีกเลี่ยงขัดแย้งกับลูกหนี้ หรือรักษาความสัมพันธ์อันดีกับลูกหนี้ไว้

การทวงหนี้เป็นศาสตร์ เพราะถ้าไม่รู้กฎหมายหรือกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องอาจทำให้เสียผลได้เหมือนกัน ทั้งบางที่ลูกหนี้อยอมเจรจาจะชดใช้หนี้ให้แล้ว ถ้าไม่ทำให้ถูกต้องตามกฎหมาย ศิลปะที่ใช้ก็ไร้ผล

จึงเห็นได้ว่าการติดตามทวงหนี้สินต้องมีขั้นตอนตามกฎหมายและทุกขั้นตอนมีรายละเอียดต่าง ๆ ที่กฎหมายกำหนดให้ปฏิบัติ ผู้ที่จะปฏิบัติให้ถูกต้องจริง ๆ จึงต้องเป็นผู้รู้กฎหมายในด้านนั้นดี ทั้งยังต้องมีประสบการณ์เป็นอย่างดีด้วย มิฉะนั้น เจ้าหนี้จะได้แต่ตัวเลขกับลมเท่านั้น การติดตามทวงหนี้จึงเป็นศิลปะและศาสตร์ควบคู่กันไป หรือจะกล่าวอย่างหนึ่งก็คือการทวงหนี้ต้องอาศัยเทคนิคและกฎหมาย

2.3 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ฉันทนา คนเที่ยง (2544) ได้ทำการศึกษา เรื่อง “การออกตรวจสถานประกอบการกรณีค้างชำระเงินสมทบกองทุนประกันสังคม สำนักงานประกันสังคม จังหวัดสมุทรปราการ สาขาบางพลี” จากการศึกษาและรวบรวมข้อมูล พบว่า การติดตามเร่งรัดหนี้สินโดยการออกตรวจสถานประกอบการนั้นนายจ้างมีอัตราการมาชำระเงินสมทบค่อนข้างสูง

สุทธิณี ปิยะสันติกุล (2546) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การเร่งรัดหนี้ค้างชำระเงินสมทบกองทุนประกันสังคม ของสำนักงานประกันสังคมเขตพื้นที่ 3” ได้พบปัญหาและอุปสรรคทั้งในส่วน of นายจ้างและลูกจ้างที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานประกันสังคมในข้อกฎหมาย และมาตรการการเร่งรัดหนี้ที่มีความยืดหยุ่น และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานไม่เพียงพอกับปริมาณงานที่เพิ่มขึ้น

เจตนา มีเพียร (2541) ได้ศึกษาเรื่อง “การปรับปรุงหน่วยงานเงินสมทบ” โดยได้กล่าวถึงปัญหาในการติดตามเร่งรัดหนี้เงินสมทบ ไว้หลายประการ และปัญหาที่สำคัญ คือ

1. นายจ้างหยุดกิจการชั่วคราว หรือ เลิกกิจการ หรือ ลดจำนวนลูกจ้าง แต่ไม่แจ้งสำนักงานประกันสังคม
2. จำนวนหนี้เงินสมทบ เป็นหนี้จากการประเมิน หนี้ส่วนใหญ่จึงไม่ตรงตามความเป็นจริง
3. ขั้นตอนการติดตามเร่งรัดหนี้ยังไม่รัดกุม ใช้ระยะเวลาเวลานาน และพนักงานเจ้าหน้าที่ไม่ดำเนินการตามขั้นตอนอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง ทำให้จำนวนหนี้เงินสมทบเพิ่มมากขึ้น การติดตามเร่งรัดหนี้ยากขึ้น อาจมีผลกระทบต่อความมั่นคงของเงินกองทุน

กองวิจัยและพัฒนา สำนักงานประกันสังคม ทำการวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของนายจ้างต่อการส่งเงินสมทบเข้ากองทุนประกันสังคม : ศึกษากรณี สถานประกอบการที่มีลูกจ้างต่ำกว่า 10 คน” ในจังหวัดที่ค้างชำระเงินสมทบเดือนเมษายน 2545 เกินร้อยละ 10 ของจำนวนสถานประกอบการทั้งหมดในจังหวัด/เขตพื้นที่ พบว่า

1. เหตุผลในการค้างชำระเงินสมทบ เนื่องจาก นายจ้างให้เหตุผลว่า ไม่มีลูกจ้าง สิมเลิกกิจการ เป็นภาระมากที่ต้องนำเงินส่งสำนักงานประกันสังคม และไม่ทราบว่ เมื่อขึ้นทะเบียนแล้วต้องจ่ายเงินสมทบทุกเดือน
2. การที่นายจ้างนำส่งเงินสมทบด้วยตนเอง ก่อให้เกิดการค้างชำระสูงกว่า การจ้างให้สำนักงานบัญชี หรือ บุคคลอื่นเป็นผู้ไปดำเนินการ
3. แม้สำนักงานประกันสังคม จะได้กระจายจุดรับชำระเงิน ไปยัง ธนาคาร และที่ทำการไปรษณีย์แล้วก็ตาม แต่นายจ้างส่วนใหญ่ยังคงนิยมจ่ายเงินสมทบ ณ สำนักงานประกันสังคม โดยให้เหตุผลว่า สะดวก ง่าย ได้รับใบเสร็จทันที และได้สอบถามข้อปัญหาต่าง ๆ กับเจ้าหน้าที่

ชัยยุทธ วิรุฬห์สิงห์ (2543) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ความเป็นไปได้ในการจัดตั้งฝ่ายตรวจสอบและเร่งรัดหนี้ในระดับจังหวัดเชียงราย” จากผลการศึกษา พบว่า การศึกษาถึงโครงสร้าง

และหน้าที่ของหน่วยงานในจังหวัดเชียงใหม่ รูปแบบของการทำงานด้านตรวจสอบและเร่งรัดหนี้ ซึ่งเดิมยังรวมอยู่กับฝ่ายเงินสมทบและการตรวจสอบ ภาระหน้าที่ของงานด้านเงินสมทบนั้นมีมาก ตั้งแต่รับสมัครการขึ้นทะเบียน การรับเงินสมทบ การตรวจสอบความถูกต้อง การนำส่ง การบันทึก การติดตาม และเร่งรัดหนี้ การยึดอายัดทรัพย์สิน และการขายทอดตลาดทรัพย์สิน รวมทั้งการรับสมัครผู้ประกันตนโดยสมัครใจด้วย โดยที่งานเงินสมทบเป็นงานหลักของฝ่าย ทำให้งานตรวจสอบที่มีหน้าที่สนับสนุนให้การขึ้นทะเบียนการตรวจสอบสถานประกอบการ และเร่งรัดหนี้เงินสมทบด้อยลง ทำให้เกิดปัญหาการไม่ขึ้นทะเบียนและหนี้ค้างชำระจำนวนมาก อีกทั้งเจ้าหน้าที่ที่ทำงานด้านนี้ก็มีน้อย

ผลการศึกษาโครงสร้างและหน้าที่ของโครงสร้างเดิม เมื่อเปรียบเทียบกับโครงสร้างใหม่ ที่ได้มีการจัดตั้งคณะทำงานตรวจสอบและเร่งรัดหนี้เป็นการภายใน เพื่อทดสอบการปฏิบัติงานของโครงสร้างใหม่ ซึ่งปรากฏว่าผลและความคล่องตัวในการปฏิบัติงานมีมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม การเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่ให้เพียงพอกับปริมาณที่เพิ่มขึ้นในอนาคตก็เป็นสิ่งที่ควรพิจารณาด้วย จึงจะทำให้งานตรวจสอบและเร่งรัดหนี้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การได้ในที่สุด

กุลอร บุญพาณิชย์ (2546) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การเพิ่มประสิทธิภาพงานเร่งรัดหนี้เงินสมทบประกันสังคม” จากผลการศึกษา พบว่า ประชากรที่ศึกษาซึ่งเป็นกลุ่มนายจ้างที่ค้างชำระเงินสมทบประกันสังคมในเขตความรับผิดชอบของสำนักงานประกันสังคม จังหวัดขอนแก่น ส่วนใหญ่เป็นสถานประกอบการที่จดทะเบียนการค้าประเภทบุคคลธรรมดา สถานประกอบการที่ประกอบกิจการประเภทค้าขาย สถานประกอบการที่มีลูกจ้างต่ำกว่าสิบคนและสถานประกอบการที่มีรายได้ไม่เกินหนึ่งแสนบาทต่อปี สถานประกอบการเหล่านี้ เห็นประโยชน์ของการขึ้นทะเบียนกองทุนประกันสังคม แต่เหตุผลที่ยังค้างชำระเนื่องจาก นายจ้างไม่มีเวลาและหรือลืมเพราะเป็นกิจการประเภทบุคคลธรรมดา นายจ้างต้องดูแลกิจการหลายอย่าง สถานประกอบการอยู่ไกลจากสถานที่รับชำระเงิน และไม่มีพนักงานที่มีความรู้ในงานประกันสังคมที่จะเป็นผู้ติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ นายจ้างประสบปัญหาขาดสภาพคล่องทางการเงิน ต้องเลิกจ้างลูกจ้าง แต่ไม่หยุดกิจการ นายจ้างไม่ทราบว่าต้องดำเนินการแจ้งหยุดกิจการ นายจ้างไม่พึงพอใจในการบริการทางการแพทย์ของสถานพยาบาล สำหรับนายจ้างที่เป็นส่วนราชการส่วนใหญ่ประสบปัญหาในเรื่องของการได้รับโอนเงินงบประมาณหมวดค่าจ้างล่าช้า

ประชากรที่ศึกษา กลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเร่งรัดหนี้เงินสมทบ ฝ่ายเงินสมทบและการตรวจสอบ สำนักงานประกันสังคม จังหวัดขอนแก่น จำนวนทั้งสิ้น 7 คน เป็นเพศหญิง ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี เป็นพนักงานและมีประสบการณ์

ในการทำงานด้านติดตามเร่งรัดหนี้เงินสมทบระหว่าง 1-5 ปี ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่รู้สึกเครียดและกังวลกับงานที่ปฏิบัติ บางส่วนเห็นว่าเป็นงานท้าทายความสามารถ และส่วนใหญ่มีความเห็นว่าควรมีการปรับเปลี่ยนโยกย้ายงานในหน้าที่ รวมถึงสนับสนุนแนวคิดในการจ้างบริษัทเอกชนเป็นผู้ดำเนินการติดตามหนี้ และแนวคิดในการจ่ายค่าตอบแทนให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานของสำนักงานประกันสังคม ในส่วนของปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน ผู้ปฏิบัติต้องรับผิดชอบงานหลายหน้าที่ จึงไม่มีเวลาในการติดตามหนี้ได้อย่างต่อเนื่อง และไม่มีความรู้ความชำนาญด้านกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับนายจ้างไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 ซึ่งกำหนดให้นายจ้างยื่นแบบเปลี่ยนแปลงข้อเท็จจริงนายจ้างและลูกจ้าง ส่งผลให้ เจ้าหน้าที่ไม่ทราบข้อมูลที่แท้จริงและเป็นปัจจุบันเพื่อประกอบการติดตามหนี้

2.4 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

